

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE
I POLITIČKA UTAKMICA

II.
NAROD
NACIJA
MANJINA
GRAĐANI
DRŽAVLJANI RH

III.
TIPOVI
POLITIČKIH
POREDAKA

PONAVLJANJE

- I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA
- II. NAROD, NACIJA, MANJINA, GRAĐANI, DRŽAVLJANI RH
- III. TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

KONTROLNI

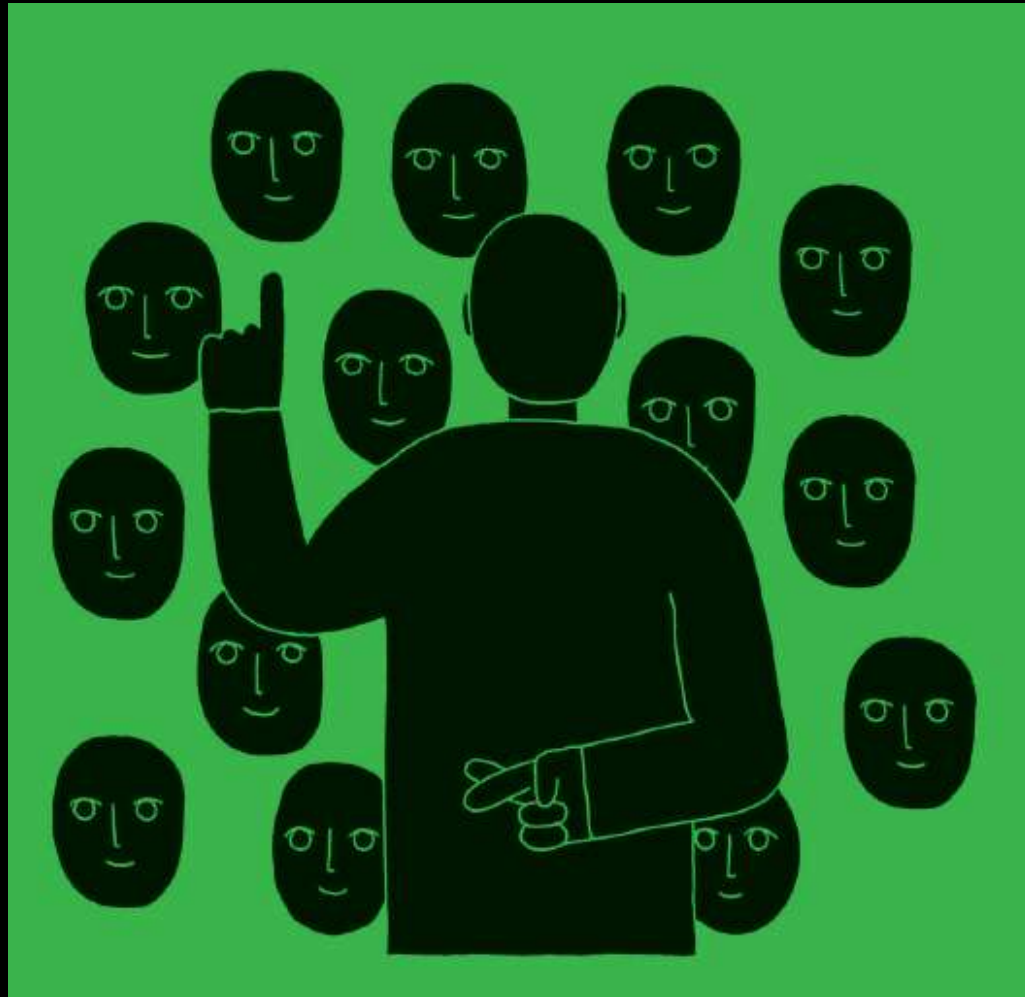
- **poglavlja:**

1. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA
2. NAROD, NACIJA, MANJINA, GRAĐANI, DRŽAVLJANI RH
3. TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

- **ključni pojmovi:**

- POJAM I PODJELA POLITIKE
- MOĆ / VLAST / TIPOVI VLASTI / AUTORITET
- POLITIČKO DJELOVANJE (POL. UTAKMICA, POL. GOVOR, NAPIS POL. SADRŽAJA)
- NAROD / NACIJA / DRŽAVA / NARODNI SUVERENITET / MANJINA
- HRVATSKI NAROD / DRŽAVLJANI / GRAĐANI
- POL. POREDAK / TIPOVI POL. POREDAKA / OBLICI DRŽAVNE VLASTI

- **prezentacije na linku:** *srednja-skola.github.io/politika*

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA

ŠTO JE POLITIKA?

- politika znači **bavljenje državnim poslovima ili poslovima od javnoga i općeg značaja**
- politika je **vještina** obavljanja društvenih i državnih poslova **usmjerena na postignuće općeg dobra**

PODJELA POLITIKE

---

1. **OPĆU** POLITIKU – lokalna, državna, međunarodna
2. **POSEBNE** POLITIKE – socijalna, gospodarska, prosvjetna, mirovinska...

MOĆ I VLAST

MOĆ – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti** i **provesti svoju volju**, čak i usprkos otporu drugih (*M. Weber*)

VLAST je **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječu **iz određenog izvora**

- **RAZLIKA** – vlast pretpostavlja određeni **stupanj pokoravanja i pristanka**, dok se moć može zasnivati na pukoj **sili**
- **LEGITIMNOST** – osnova na kojoj vlast opravdava svoj zahtjev za poslušnošću
- **LEGALNOST** – znači da se vlast obnaša prema zakonima

MOĆ I VLAST

MOĆ

SILA BEZ PRISTANKA

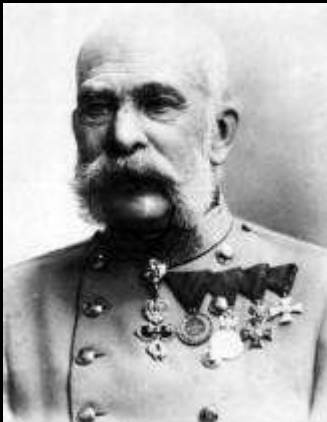
VLAST

LEGITIMNA SILA

TRADICIONALNA

legitimnost na temelju
**tradicije, običaja i
nepisanih pravila**

KARIZMATIČNA

legitimnost na temelju
**vjerovanja u iznimne i
nadnaravne osobine vođe
(karizma pojedinca)**

RACIONALNA

temelji se na **pisanim
pravilima i procedurama**
zakon je osnova legitimiteta

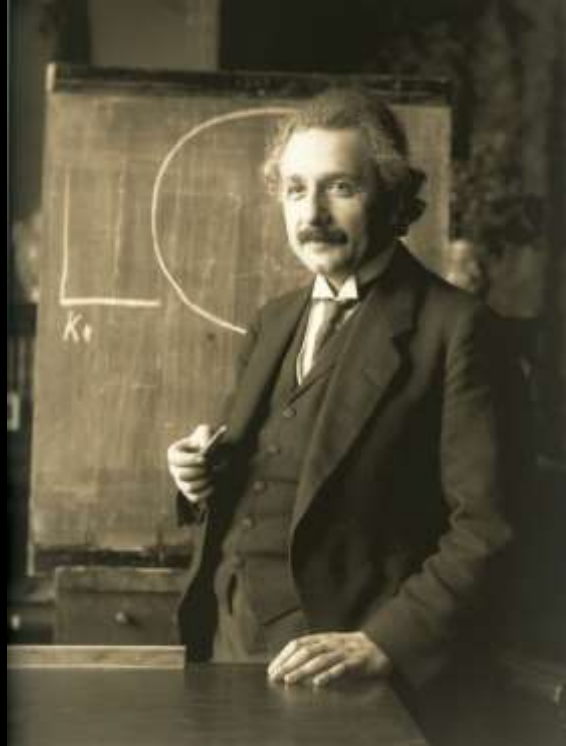
AUTORITET

AUTORITET podrazumijeva **razinu poštovanja** ili **časti** povezanih s društvenim položajem

Sveta Majka Terezija

Albert Einstein

Vladimir Vladimirovič Putin

POLITIČKO DJELOVANJE

POLITIČKIM GOVOROM

- cilj političkog govora je **oblikovati ponašanje ljudi** i njihova **stajališta**, te **utjecati na njih i njihove odluke**

- **vrste političkog govora:**

- ekskluzivni
- totalitarni
- demokratski

- **obilježja pol. govora/govornika:**

- emotivan
- ekspresivan
- iterativan
- ekstenzivan
- koherentan

NAPISOM POLITIČKOG SADRŽAJA

- s obzirom da postoje različite vrste politika, **gotovo je svaki novinski napis ujedno i politički napis**

- bit političkog djelovanja je **poboljšanje kvalitete življenja svih građana**

temelji se na:

- slobodi
- političkoj kulturi sudionika
- čuvanju i zaštiti ljudskog dostojanstva

vlasti, a potom za njeno **zadržavanje**

- **političke stranke** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je**

POLITIČKA APSTINENCIJA – odustajanje od sudjelovanja na izborima (*građanski neposluh*)

prosvjedi umirovljenika, prosvjetnih radnika...

II.
NAROD
NACIJA
MANJINA
GRAĐANI
DRŽAVLJANI RH

NAROD – NACIJA – DRŽAVA

- *demos, populus Romanus, Volk, peuplé, people, pueblo*
- **NAROD** – građanstvo (puk) **određenog državnog područja** koje komunicira **istim jezikom** i njeguje iste **tradicijske običaje**
- **NACIJA** – **politički suveren narod** na **određenom teritoriju**
  - ima prepoznatljivu **kulturu** i **gospodarski život**
  - **stabilna globalna zajednica**
- **22. prosinca 1990.** – donesen Ustav RH (*Božićni ustav*)
- **8. listopada 1991.** – Dan nezavisnosti (*Sabor izglasao raskidanje svih državnopravnih veza s Jugoslavijom*)

NAROD – NACIJA – DRŽAVA

- **DRŽAVA** – skup **dr. organizacija** i **institucija** koji na **određenom teritoriju** posjeduje **monopol legitimne primjene sile**
  - prve nacije-države se javljaju **u 16. st** (Engleska, Španjolska i Francuska), a zatim **u 19. st** (Italija, Njemačka...)
  - većina modernih država su **nacije-države**
- značajke države:
  1. politički **aparat vlasti** (*parlament, činovnici*)
  2. vlada na određenom **teritoriju** (*polaže pravo na njega*)
  3. vlada nad **stanovništvom** (*građani*)

MANJINA

- pojam manjine pojavljuje se u **dvostrukom značenju**:
  - kao **vladajuća skupina** (elita) unutar jednoga naroda
  - kao **brojčano manja skupina** u višenacionalnoj državi
- **NAČINI RJEŠAVANJA MANJINSKOG PITANJA**
  - **asimilacija** (manjina prihvata kulturu većine)
  - **prisilno miješanje** kulturnih osobitosti manjine i većine
(*nastaje novi kulturni obrazac – npr. SSSR i Jugoslavija*)
  - **kulturni pluralizam** (istovremeno postojanje više kultura u društvu i jednaka prava za sve – *npr. Švicarska*)
- u RH postoje **24 priznate nacionalne manjine** s oko 328 000 pripadnika

HRVATSKE MANJINE U EUROPI I SVIJETU

- Hrvati u **Vojvodini** (*Bunjevci i Šokci – 17. st.*)
- **Gradišćanski** Hrvati (*Austrija – 1530-ih*)
- **Moliški** Hrvati (*Italija – 16. st.*)
- **Moravski** Hrvati (*Češka – 16. i 17. st.*)
- **Janjevci** (*Kosovo – 14. st.*)
- **Karaševski** Hrvati (*Rumunjska – od 1299.g.*)
- Hrvati u Čileu, Argentini, SAD-u, Kanadi, Australiji, JAR-u i diljem svijeta

PRAVA MANJINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

- manjine u RH imaju pravo na **jednako sudjelovanje u političkom ustroju zemlje** te im se osigurava **njegovanje kulturnih i etničkih specifičnosti** (*uporaba jezika, pisma*)
- omogućeno je **obrazovanje na jeziku manjine te učenje skupine nacionalnih predmeta** (*jezik, povijest i sl.*)

NARODNI SUVERENITET

- **SUVERENITET** – vrhovna, ničim ograničena vlast
- **NARODNI SUVERENITET** znači da **vlast pripada narodu**, zajednici **slobodnih i ravnopravnih državljana**

DRŽAVLJANI REPUBLIKE HRVATSKE

- **DRŽAVLJANIN** – označava **pripadnika određene državne zajednice**
  1. **pripadnost** državnoj zajednici (rođenjem ili dobivanjem državljanstva)
  2. **prava i dužnosti** sudjelovanja u izgradnji zajednice i upravljanju njome
- državljanstvo RH se može dobiti na sljedeće načine:
  - **podrijetlom** (*po načelu krvne veze*)
  - **rođenjem na području RH**
  - **prirođenjem** (*podnošenjem zahtjeva za državljanstvom*)
  - na temelju **međunarodnih ugovora**
- državljanstvo se dokazuje **putovnicom, osobnom i vojnom iskaznicom**, a ako osoba nema navedene dokumente, onda može dokazati i **domovnicom**

III. TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

POLITIČKI POREDAK

- **POLITIČKI POREDAK** – oblik organiziranja društvene zajednice koji ima **svojstven izvor legitimnosti** i **uređen odnos između zakonodavne, izvršne i sudske vlasti**
- **OSNOVNI TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA:**
  - demokracija
  - aristokracija
  - tiranija
  - diktatura
  - totalitarizam

DEMOKRACIJA

- vladavina **naroda, od naroda i za narod**
- trodioba vlasti (zakonodavna, izvršna i sudska)
- vlast na temelju **zakona**

PREDSTAVNIČKA

IZRAVNA

ARISTOKRACIJA

- vlast pripada **odabranoj manjini** (eliti)
- sva vlast u rukama manjine
- vlast na temelju **tradicije** i **običaja**

TIRANIJA

- vladavina **pojedince** (samovlast)
- sva vlast u rukama pojedinca
- vlast **bez legitimnosti** i **legalnosti**

DIKTATURA

- vladavina **jedne** ili **više osoba** koje monopoliziraju vlast u državi
- nema diobe vlasti (sva vlast u rukama grupe ili pojedinca)
- kontrola policije, sudstva, vojske i administracije

TOTALITARIZAM

- **država** ima kontrolu nad svim dijelovima zajednice i svim područjima društvenog života – **jedna partija** utemeljena na ideologiji
- tehnologija vladanja – prisila, teror i kontrola javnosti

OBlici POLITIČKIH POREDAKA

REPUBLIKA

MONARHIJA

REPUBLIKA (lat. *res publica* = javna stvar, opće dobro, stvar kojom se ne može trgovati)

REPUBLIKA – oblik državne vlasti u kojoj **vlada više subjekata**

- vrste republika:
  - predsjednička
  - parlamentarna
  - aristokratska
  - demokratska
    - islamska
    - narodna

PREDSJEDNIČKA REPUBLIKA

- vlast je podijeljena između predsjednika i parlamenta, a **izvršna je vlast neovisna o zakonodavnoj**
- **primjeri:** SAD, Čile, Bolivija, Argentina, ...

PARLAMENTARNA REPUBLIKA

- vlast proizlazi iz parlamenta, **izvršna vlast odgovara zakonodavnoj vlasti tj. parlamentu**
- **primjeri:** Hrvatska, Njemačka, Italija...

ARISTOKRATSKA REPUBLIKA

- nositelj suvereniteta je **dio izabranih** (plemstvo)
- **primjeri:** Dubrovačka Republika, Mletačka Republika...

DEMOKRATSKA REPUBLIKA

- nositelj suvereniteta je **cijeli narod**
- **primjeri:** sve države s demokratskim uređenjem

ISLAMSKA REPUBLIKA

- svi zakoni i propisi u državi se temelje na **šerijatskom pravu** (kombinacija teokracije i demokracije)
- **vjerski poglavari imaju primat nad svjetovnim**
- **primjeri:** Iran, Pakistan, Afganistan i Mauritaniya

MONARHIJA (grč. *monos* = jedan; *arhein* - vladati)

- sustav vladavine **pojedinca** (monarha)
- prema načinu na koji monarh dolazi na vlast, može biti **nasljedna, izborna i uzurpatorska**
- dva krajnja oblika monarhije:
  - 1. neograničena ili apsolutna monarhija**
    - **vladar (monarh) je nositelj svih** zakonodavnih, izvršnih i sudskih **ovlasti**
  - 2. ograničena ili ustavna monarhija**
    - **vladar je ograničen** ustavom i parlamentom
    - podvrsta – parlamentarna monarhija

VRSTE MONARHIJA

APSOLUTNA

- **apsolutna (neograničena)** vlast monarha
- **primjer:** Habsburgovci, Luj XIV.

USTAVNA

- vlast monarha **ograničena ustavom**
- **primjer:** Lihtenštajn

PARLAMENTARNA

- **podvrsta ustavne monarhije** u kojoj monarh gotovo ne sudjeluje u državnim poslovima (osim u rijetkim iznimkama)

OBLICI POLITIČKIH POREDAKA

